

स्मार्ट सिटी मिशन

Smart City

MISSION TRANSFORM-NATION

पूणे महानगरपालिका

तरी या विषयानुषंगाने अथवा आपणांस या अभियानांतर्गत समाविष्ट होवू शकणा-या इतर विषयांबाबत आपले अभिप्राय खालील ई-मेल आयडी वर पाठविणेस विनंती आहे.

punesmartcity@gmail.com

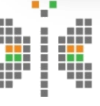
स्मार्ट सिटी ■ उद्देश

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

- मूळ पायाभूत सुविधा पुरविणे
- गुणवत्तापूर्ण जीवन प्रदान करणे
- स्वच्छ आणि शास्वत पर्यावरण
- स्मार्ट उपाय करणे

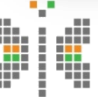

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■ धोरण

- (PAN-CITY) पॅन-सिटी उपक्रम ज्यात संपूर्ण शहरामध्ये कमीतकमी एक स्मार्ट उपाय लागू केला आहे.
- टप्प्या टप्प्याने क्षेत्र विकसित करणे – क्षेत्र-निहाय विकासांचे तीन मॉडेल्स
  - नवीन तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून सुधारणा करणे, (Retrofitting)
  - पुर्नविकास करणे, (Re-development)
  - ग्रीनफील्ड (हरितीकरण), (Greenfield)

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■

एखादी स्मार्ट सिटी म्हणजे काय ?

एखाद्या स्मार्ट सिटी मध्ये असतात-

- मूळ पायाभूत सुविधा
- पायाभूत सुविधा आणि सेवा अधिक चांगल्या करण्यासाठी 'स्मार्ट' उपायांचा उपयोग करतात
- क्षेत्र निहाय विकासावर अवलंबून असते

स्मार्ट सिटी ■

मूळ पायाभूत सुविधा म्हणजे काय ?

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

- मूळ पायाभूत सुविधांमध्ये समावेश असतो,
  १. खात्रीशीर पाणी आणि वीज पुरवठा,
  २. स्वच्छता आणि घन कचरा व्यवस्थापन,
  ३. कार्यक्षम शहरी गतिशीलता आणि सार्वजनिक वाहतूक,
  ४. परवडणारी घरे,
  ५. मजबूत आयटी कनेक्टिव्हिटी
  ६. ई-गव्हर्नन्स आणि नागरीकांचा सहभाग,
  ७. आरोग्य आणि शिक्षण आणि
  ८. आर्थिक कार्यकलाप आणि उपजिविकेच्या संधी.

Smart City
MISSION TRANSFORMATION

स्मार्ट सिटी ■

सऽपूर्ण शहरामध्ये स्मार्ट उपाय

E-Governance and Citizen Services

- 1 Public Information, Grievance Redressal
- 2 Electronic Service Delivery
- 3 Citizen Engagement
- 4 Citizens - City's Eyes and Ears
- 5 Video Crime Monitoring

Waste Management

- 6 Waste to Energy & fuel
- 7 Waste to Compost
- 8 Waste Water to be Treated
- 9 Recycling and Reduction of C&D Waste

Water Management

- 10 Smart Meters & Management
- 11 Leakage Identification, Preventive Maint.
- 12 Water Quality Monitoring

Cities may add any number of smart solutions to the area based developments to make government funds cost effective.

Energy Management

- 13 Smart Meters & Management
- 14 Renewable Sources of Energy
- 15 Energy Efficient & Green Buildings

Urban Mobility

- 16 Smart Parking
- 17 Intelligent Traffic Management
- 18 Integrated Multi-Modal Transport

Others

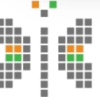
- 19 Tele-Medicine & Tele Education
- 20 Incubation/Trade Facilitation Centers
- 21 Skill Development Centers

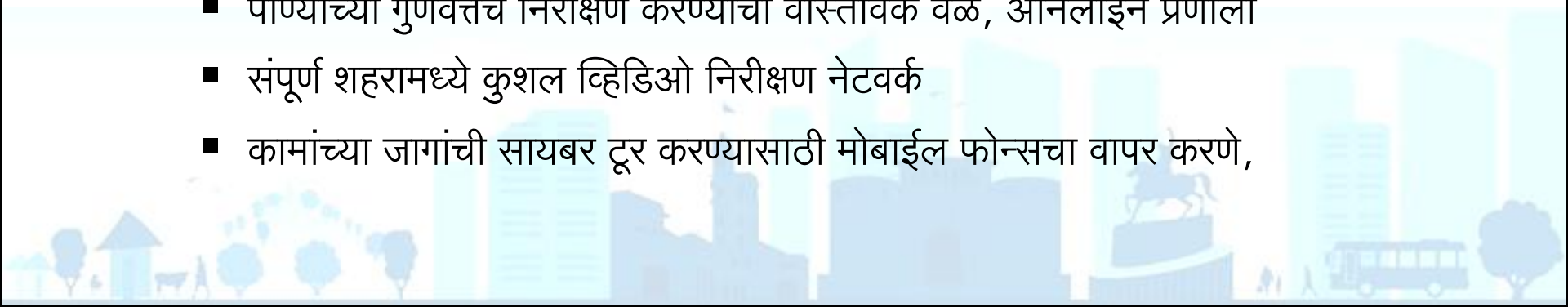
स्मार्ट सिटी ■

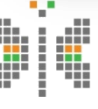
'स्मार्ट उपाय' म्हणजे काय

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

- स्मार्ट उपाय म्हणजे पालिका सेवा आणि पायभूत सुविधा अधिक चांगल्या करण्यासाठी या सुविधांमध्ये माहिती तंत्रज्ञान आणि संवाद यांचा उपयोग करणे
- उदाहरणे –
  - स्मार्ट पाण्याचे मीटर्स आणि बिलिंग प्रणाली
  - दूरस्थपणे नियंत्रित केलेले स्वयंचलित वितरण व्हॉल्व्हस,
  - पाण्याच्या गुणवत्तेचे निरीक्षण करण्याची वास्तविक वेळ, ऑनलाईन प्रणाली
  - संपूर्ण शहरामध्ये कुशल व्हिडिओ निरीक्षण नेटवर्क
  - कामांच्या जागांची सायबर टूर करण्यासाठी मोबाईल फोन्सचा वापर करणे,

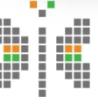
Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■

क्षेत्र निहाय विकास माडेल्स

- **नवीन तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून सुधारणा करणे (Retrofitting)**
स्मार्ट सिटीज मिशनचे उद्दीष्ट गाठण्यासाठी ते अधिक सक्षम आणि राहण्यायोग्य बनविण्यासाठी ५०० एकरांपेक्षा जास्त असलेले सध्याचे एखादे बांधकाम क्षेत्र विकसीत करणे उदा. स्थानीय क्षेत्र विकास (अहमदाबाद)
- **पुनर्विकास (Redevelopment)**
अस्तित्वात असलेले निर्मिती पर्यावरण एका ५० एकरांपेक्षा जास्त क्षेत्रामध्ये बदलणे आणि नवीन आराखड्याच्या सह-निर्मितीसाठी सक्षम करणे, विशेषतः, वाढीव पायाभूत सुविधा, जमीनीचा मिश्र उपयोग आणि वाढीव घनता उदा. भेंडी बझार, मुंबई
- **ग्रीनफील्ड (Greenfield)**
नाविन्यपूर्ण नियोजन करून, आर्थिक नियोजन आणि अंमलबजावणी साधनांचे नयोजन करून पूर्वी रिकामे असलेल्या २५० पेक्षा अधिक एकर विकसित करणे त्याच बरोबर स्वस्त घरांची तरतूद करणे, विशेषतः गरीबांसाठी उदा. नेट टाऊन, कोलकत्ता,

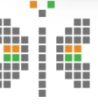

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■ क्षेत्र-आधारित विकास घटक

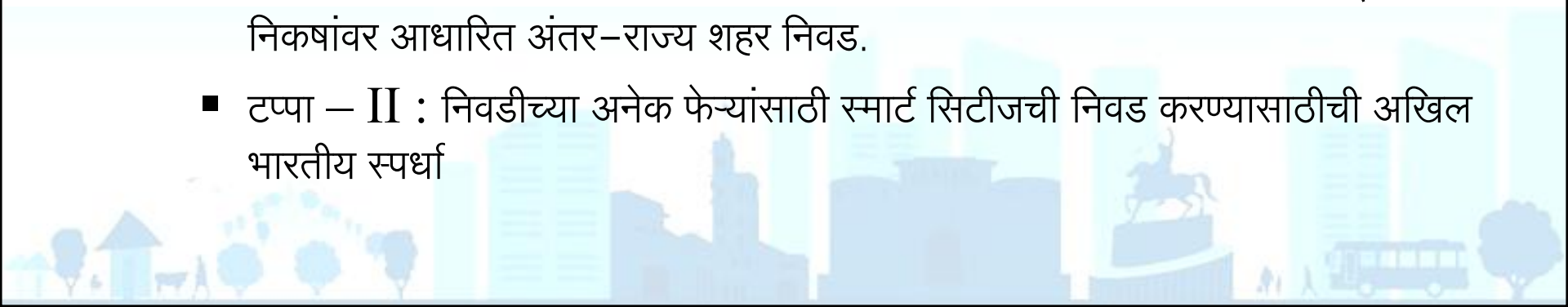
- वास्तवात असलेल्या आणि नवीन क्षेत्रांचा सर्वांगीण विकास.
  - एक क्षेत्र इतर क्षेत्रांच्या विकासास प्रेरीत करते, आणि
  - इतर शहरांना एक उदाहरण घालून देते.
- या क्षेत्रांमधील गुणवत्तापूर्ण जीवन, नागरीकांच्या अपेक्षा पूर्ण करते आणि यात असतात
  - नियोजित मिश्र जमीनीचा उपयोग,
  - घरे, विशेषतः गरीबांसाठी,
  - चालण्यायोग्य ठिकाणे-बागा, सार्वजनिक वाहतूक सुविधा असणे,
  - मोकळ्या जागेचे संवर्धन आणि विकास,
  - सार्वजनिक वाहतूक, शेवटच्या ठिकाणापर्यंत संपर्क पोहचविणे,
  - गव्हर्नन्स नागरीकांसाठी अनुकूल आणि किफायतशीर आहे.

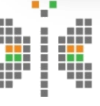

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■ निवड प्रक्रिया

- शहर निवड प्रक्रिया सहकारी आणि स्पर्धात्मक कल्पनेवर आधारित आहे.
- शहरे वैविध्यपूर्ण आहेत – प्रत्येक शहराने त्यांची स्वतःची स्मार्ट सिटीची एक कल्पना, दृष्टी यांची बांधणी केली पाहिजे आणि ती स्थानीय संदर्भाशी जोडलेली असली पाहिजे.
- शहर निवड प्रक्रियेनंतर एक आव्हान पद्धत येते – शहर निवडींसाठीची दोन टप्प्यांची, संयुक्त असलेली.
  - टप्पा – I : टप्पा II मध्ये स्पर्धा करण्यास योग्य असलेली ओळखण्यासाठीची उद्दीष्ट निकषांवर आधारित अंतर-राज्य शहर निवड.
  - टप्पा – II : निवडीच्या अनेक फेऱ्यांसाठी स्मार्ट सिटीजची निवड करण्यासाठीची अखिल भारतीय स्पर्धा

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■

टप्पा-I स्पर्धा (राज्याऽमधील)

संभाव्य स्मार्ट सिटींची संख्या प्रत्येक राज्याला कळविली जाईल, जी एक न्यायसंगत आणि उद्दीष्टावर आधारित सूत्रांवर आधारित असेल.

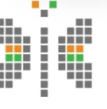

प्रस्तावित स्मार्ट सिटीजची निवड करण्यासाठी टप्पा-I च्या निकषावर आधारित एक अऽतर-राज्य स्पर्धा

निवड केलेल्या शहराऽना शार्ट लिस्टेड स्मार्ट सिटीज असे सऽबोधले जाईल.

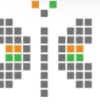

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■ टप्पा २ चा प्रस्ताव

- कोणतेही विशिष्ट मॉडेल विहित केलेले नाही – प्रत्येक शहराने त्यांची स्वतःची स्मार्ट सिटीची एक कल्पना, दृष्टी विकसित करावयाची आहे आणि एक स्मार्ट सिटीचा प्रस्ताव (SCP) अखिल भारतीय स्पर्धेच्या दरम्यान सादर करावयाचा आहे.
- एककेंद्राभिमुखता महत्वाची आहे,
- टूलकीट मध्ये प्रस्तावाचे स्वरूप दिलेले आहे,
- शॉर्ट लिस्टेड सिटींकडून आलेल्या प्रस्तावामध्ये खालील गोष्टी असल्या पाहिजेत,
  - एखाद्या नवीन तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून सुधारणा करणे किंवा पुनर्विकास किंवा ग्रीनफील्ड किंवा यांचे एखादे मिश्रण तसेच स्मार्ट उपाय (उपायांसहीत) सहित एक पॅन-सिटी वैशिष्ट्य असले पाहिजे,
  - क्षेत्र निहाय विकासांमध्ये काही आवश्यक घटकाचा समावेश असला पाहिजे.

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

क्षेत्र निहाय विकास - आवश्यक वैशिष्टे

- क्षेत्र निहाय विकासांच्या सर्व तीन प्रकारास लागू
  - भरपूर पाणी पुरवठा ज्यात समावेश असेल टाकाऊ पाण्याची पुनर्प्रक्रिया आणि पावसाच्या पाण्याचा पुनर्वापर,
  - खात्रीशीर वीज पुरवठा - वीज आवश्यकतेच्या कमीतकमी १०% वीज ही सौर ऊर्जेपासून आलेली असेल,
  - स्वच्छता, त्याच बरोबर घन कचरा व्यवस्थापन,
  - कार्यक्षम शहरी गतिशीलता आणि सार्वजनिक वाहतूक,
  - परवडणारी घरे, विशेषतः गरीबांसाठी,
  - मजबूत आयटी कनेक्टिव्हिटी आणि डिजिटलायझेशन,
  - चांगला गव्हर्नन्स, विशेषतः ई-गव्हर्नन्स आणि नागरीकांचा सहभाग,
  - शाश्वत पर्यावरण,
  - नागरीकांच्या सुरक्षिततेची खात्री देणे, विशेषतः स्त्रिया आणि वयस्करांची, आणि
  - आरोग्य आणि शिक्षण.

यांव्यतिरिक्त, ग्रीनफील्ड क्षेत्रांसाठी

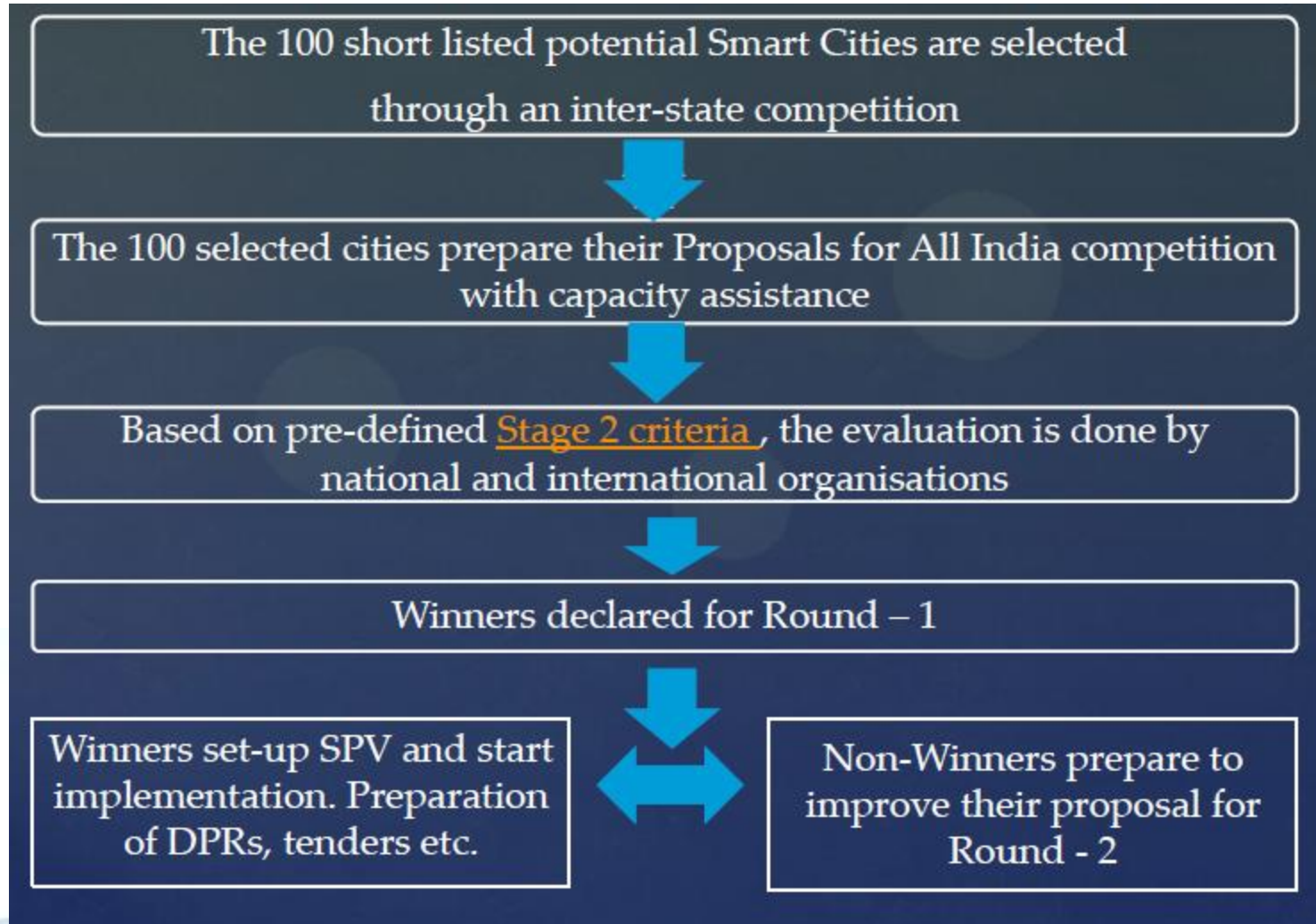
- ८०% इमारती या ऊर्जा सक्षम हिरव्या इमारती असतील
- १५% इमारती या स्वस्त घर वर्गातील असतील.

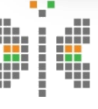

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■

शहर निवड निकष : टप्पा -III

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■

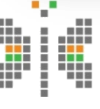
स्मार्ट सिटी प्रस्तावासाठी (SCP) क्षमता सहाय्य

- स्मार्ट सिटी प्रस्ताव तयार करणे हे एक आव्हान आहे आणि त्यासाठी सहाय्य आवश्यक आहे. स्मार्ट सिटी प्रस्ताव तयार करण्यासाठी आर्थिक सहाय्य पुरविले जाईल – शॉर्ट लिस्टेड १०० शहरांना रु. २ कोटी जाहीर केले जातील. शहरी विकास मंत्रालय (एमओयूडी) दोन प्रकारे मदत करेल –
- तांत्रिकदृष्ट्या पात्र असलेले फर्म्स आणि राज्ये/केंद्रशासित प्रदेश हे टूलकीट मध्ये दिलेल्या आरएफपी (Request for Proposal) चा उपयोग करून हे पॅनल काढण्यास मुक्त आहेत – मार्गदर्शक तत्वांच्या परिशिष्ट १ मध्ये व्याप्ती सुद्धा दिली आहे, किंवा
- सहाय्य पुरविण्यास स्वयंसेवक म्हणून नियुक्त केले आहे अशां बरोबर तांत्रिक सहाय्य मिळविण्यासाठी करार करण्याची व्यवस्था करणे.

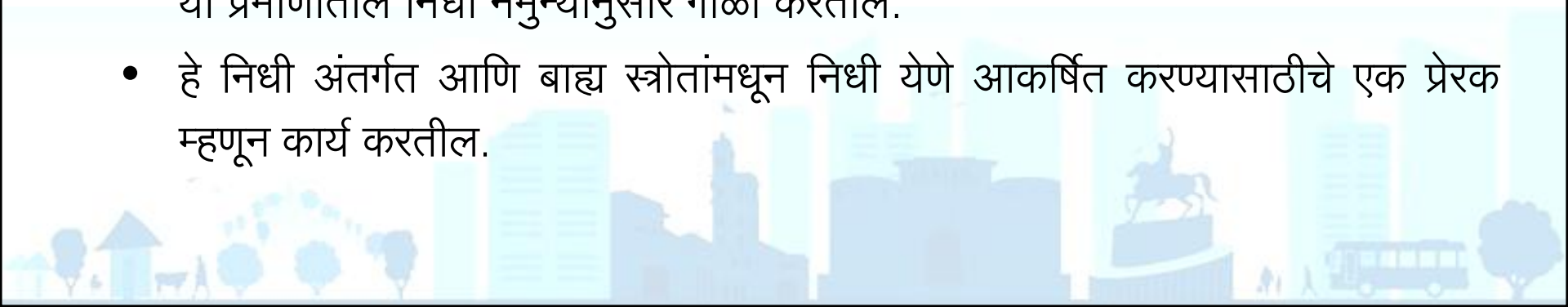
स्मार्ट सिटी ■

अडुमलबजावणी आणि वीत्तपुरवठा

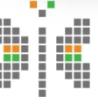

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

- प्रत्येक शहरात एक विशिष्ट उद्देश वाहन (एसपीव्ही) असेल. या एसपीव्ही मध्ये नियोजन करण्यासाठीची, अंमलबजावणी, व्यवस्थापन आणि कार्यान्वयन यांसाठीची संपूर्ण लवचिकता असेल आणि याचे मुख्यस्थ पूर्ण वेळेचे एक सीईओ असतील. संस्थेची नियमावली ट्रूलकीट मध्ये असेल.
- केंद्र सरकार, संपूर्ण देशातील १०० शहरांमध्ये ५ वर्षांसाठी एकूण रू. ४८,००० कोटींची गुंतवणूक करेल – प्रत्येक स्मार्ट सिटीला ५ वर्षांसाठी प्रत्येकी रू. १०० कोटी मिळतील.
- राज्य/शहरी स्थानिय संस्था आवश्यक असणारी रू. ४८,००० कोटींची संसाधने ५०:५० या प्रमाणातील निधी नमुन्यानुसार गोळा करतील.
- हे निधी अंतर्गत आणि बाह्य स्रोतांमधून निधी येणे आकर्षित करण्यासाठीचे एक प्रेरक म्हणून कार्य करतील.

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

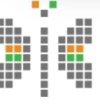
स्मार्ट सिटी ■

निधी जाहीर करणे आणि वितरण

- निधीचा वापर खालील नुसार करता येईल –
  - प्रकल्प निधी – ९३%,
  - राज्य/शहरी स्थानिय संस्था (प्रशासकीय आणि कार्यालयीन खर्च) – ५%,
  - शहरी विकास मंत्रालय (एमओयूडी) (प्रशासकीय आणि कार्यालयीन खर्च) – २%,
- स्मार्ट सिटी प्रस्ताव तयार करण्यासाठी शॉर्ट लिस्टेड सिटीजना रू. २ कोटींची आगाऊ रक्कम.
- पहिल्या वर्षी रू. २०० कोटी, त्यानंतर प्रत्येक वर्षाला रू. १०० कोटी.
- निधी जाहीर करणे – स्कोअर कार्डचे वेळेवर सादररीकरा करणे, यूसी आणि स्कोअर कार्ड मध्ये दाखविल्यानुसार समाधानकारक भौतिक आणि आर्थिक प्रगती, प्रस्तावामधील मैलाचा दगड गाठणे (उद्दीष्ट पूर्ण करणे) – या गोष्टी प्रमाणित केल्या पाहिजेत.

स्मार्ट सिटी ■ नागरीकांउचे सहकार्य

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

- शहर पातळीवर स्मार्ट सिटी सल्लागार मंचाची (फोरम) स्थापना केली जाईल.
- स्मार्ट सिटी सल्लागार मंचामध्ये समावेश असेल जिल्हाधिकारी, खासदार, आमदार, महापौर, एसपीव्ही चे सीईओ, स्थानिय युवक, तांत्रिक तज्ञ, आणि संस्थांचे प्रतिनिधी.
- एसपीव्ही चे सीईओआएसपीव्ही चे सीईओ हे स्मार्ट सिटी मंचाचे (फोरमचे) संयोजक असतील.

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■ निरीक्षण करण्याचे मिशन

राष्ट्रीय पातळी- शिखर समिती (अपेक्स कमिटी-एसी)
मुख्यस्थ असतील सचिव

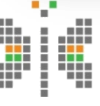
राज्य पातळी - राज्य स्तरीय उच्चाधिकार संचालन समिती
(एचपीएससी) - मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली

शहर पातळी - एसपीव्ही चे सीईओ हे स्मार्ट सिटी मंचाचे
(फोरमचे) संयोजक आहेत.

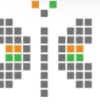
स्मार्ट सिटी ■ आव्हाने

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

- शहरी विकास मंत्रालय कार्यक्रम, निधी देण्यासाठी शहरांची निवड करण्यासाठी 'आव्हान' किंवा स्पर्धेचा उपयोग करित आहेत अशी ही पहिलीच वेळ आहे.
- क्षेत्र-निहाय विकासाचे धोरण.
- नागरीकांचा सहभाग ही स्मार्ट सिटीज मिशनच्या यशाची गुरुकील्ली आहे. हा सहभाग सुरुवातीपासून सुरु होऊन शेवटपर्यंत असेल.

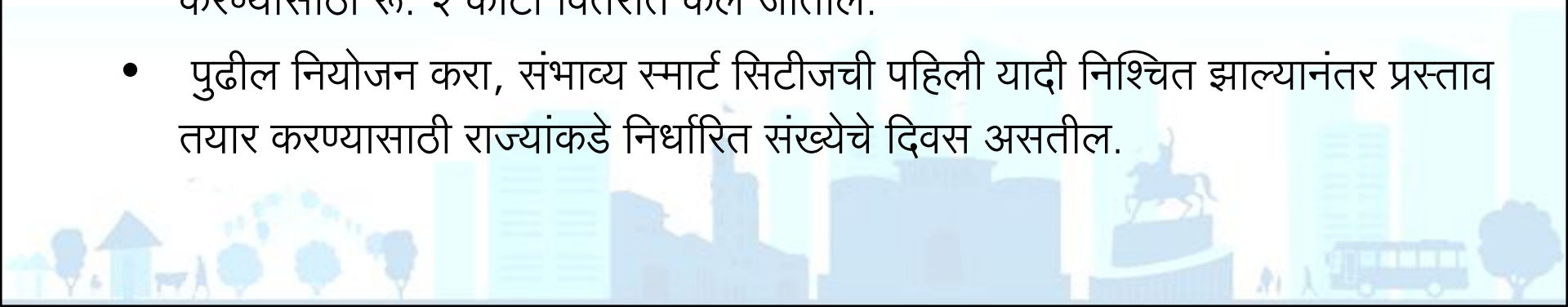

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

स्मार्ट सिटी ■ करण्यासाठी

- 'राज्य अंतर्गत' स्पर्धा सुरु करा.
- खालील प्रमाणे राज्यास मदत करणाऱ्या घटकांना अंतिम रूप द्या
  - सल्लागार फर्म्सची या पॅनलवरील यादी, किंवा
  - राज्य वीत्तीय नियमानुसार पॅनलच्या बाहेरील एखाद्या सल्लागार फर्मची नेमणूक करा
  - हँडहोल्डिंग संस्थेचा उपयोग करा – द्विपक्षीय/बहुपक्षीय (उदा. वर्ल्ड बँक, डीएफआयडी, यूएन हॅबिटॅट, एडीबी).
- एकदा शॉर्ट लिस्टेड शहरांची यादी निश्चित झाली की प्रत्येक शहरास प्रस्ताव तयार करण्यासाठी रू. २ कोटी वितरीत केले जातील.
- पुढील नियोजन करा, संभाव्य स्मार्ट सिटीजची पहिली यादी निश्चित झाल्यानंतर प्रस्ताव तयार करण्यासाठी राज्यांकडे निर्धारित संख्येचे दिवस असतील.

Smart City
MISSION TRANSFORM-NATION

धन्यवाद!

